

Entrevista a Rafael del Pino, president de Seopan

"Programació a llarg termini i sentit de l'anticipació són signes de la modernització que desitgem"

Joan G. Bausa

Rafael del Pino, enginyer de camins, és president de Ferrovial i l'actual president de Seopan, associació que agrupa les empreses d'obres públiques d'àmbit estatal. En aquest últim càrrec cessarà el març proper per imperatiu estatutari, deixant plantejada davant l'Administració Central la reforma de la "Llei de Contractes de l'Estat" i la modificació de la fórmula de revisió de preus de contractes públics, mesures d'adequació a les necessitats actuals que va prometre assolir en el seu discurs de presa de possessió.

En qualsevol cas, és prou coneguda la seva rellevància personal en el sector de la construcció. Quan l'octubre de 1988 es va celebrar a Barcelona el II Simposi Europeu de la Construcció, Rafael del Pino va fer palesa, un cop més, la importància d'un sector econòmic que, com assenyalaria llavors en la seva conferència, té "una penetració cada cop més present" en "un món que està resultant cada cop més petit" i on "el comerç és cada cop més intens".

-Quines aportacions (tecnològiques, d'organització, de capacitat financera, d'inventiva...) pot oferir el sector espanyol de la construcció a l'economia europea, i quin nivell de capacitat té actualment la construcció a Espanya per competir amb d'altres països?

El sector espanyol de la construcció es troba en condicions de competir d'igual a igual amb els sectors respectius dels països membres de la Comunitat Europea com ja hem demostrat en els mercats internacionals. La nostra capacitat tecnològica és similar i, en alguns casos, per les peculiaritats de l'actuació en el nostre país i en algunes àrees de l'estranger, comptem amb avantatges qualitatius i especialitats importants.

Hi ha, probablement, algun aspecte concret en el qual els nostres competidors europeus ens superen. Em refereixo a allò que ara s'anomena enginyeria financera, però les empreses espanyoles estan fent en l'actualitat

un esforç notable per disposar d'equips humans competents per a posar-se a l'alçada d'algunes de les empreses millors gestionades de la CEE.

La implantació del Mercat Únic Europeu i la posada en vigor de les directives comunitàries que han de regir l'actuació del sector en l'àmbit comunitari no fan patir les constructores espanyoles per una hipotèticament més gran pressió de l'oferta en un futur proper.

-En el II Simposi Europeu de la Construcció, que es va celebrar a Barcelona, vostè va assenyalar, com a singularitat de la indústria de la construcció, que el producte es fabrica en el punt de destinació, la qual cosa comporta un procés més lent d'accés al creixent moviment econòmic internacional...

El procés d'uropeïtzació del mercat de la construcció no pot ser tan ràpid com en uns altres sectors en els quals existeix el joc d'importacions-exportacions.

-Entre uns altres problemes, assenyala també l'adaptació a situacions de legalitat diferents. Quins problemes jurídics pot representar l'intercanvi de la producció constructora, o en tot cas, quines fórmules adoptaran per a la seva activitat les empreses constructores: participació de beneficis, "joint ventures", opció lliure, adquisicions de persones jurídiques...?

Per la seva naturalesa, la construcció no "fabrica" ni prototipus en sèrie ni prototipus traslladables. Aquesta circumstància i l'obligada harmonització legal, que és necessàriament complicada, ja que tan sols en problemes materials, fa molts anys que s'hi treballa i queda molt per fer, fan del sector de la construcció un dels que menys avança en el sentit de la globalització del mercat.

Un altre factor definitori, en aquest context de què parlem, és l'enorme capacitat de les empreses d'adaptar-se a les elasticitats del mercat. Des de fa molts anys, les constructores espanyoles han tingut una important presència a l'exterior, als mercats, sovint molt competitius. Quan l'envergadura dels projectes així ho ha exigint, s'han creat associacions o agrupacions temporals d'empreses que han donat una resposta eficaç en tots els sentits.

Per tot això, parlar de dimensions de les empreses, en aquest sector, és més relatiu que en alguns altres, sense oblidar que les constructores espanyoles es

troben en els rankings europeus en llocs que les empreses dels altres sectors no assoleixen.

-Superada la crisi de la dècada que va dels anys 1974 al 1984, es produeix a Espanya una acceleració de les activitats de la construcció, que a Catalunya assoleix les cotes més altes a partir de la proclamació de Barcelona com a seu dels XXXV Jocs Olímpics. Quins altres factors han generat l'augment de les inversions

i la puixança del sector? Què ha suposat en tot això l'Acta Única Europea?

El sector de la construcció, malgrat la seva recuperació actual, no ha assolit encara els nivells d'activitat anteriors a la crisi econòmica. Tan sols a partir de 1989 o 1990 ens trobarem a l'altura que vam assolir el 1974.

Aquesta recuperació ha estat esperonada pels plans d'habitatge i assoleix maduresa amb els

grans projectes d'infraestructura que hi ha en marxa i que responen tant a accions derivades de les diferents convocatòries de 1992, com a una acció decidida de les Administracions Públiques per la inajornable modernització d'Espanya.

El Pla General de Carreteres, el Pla de Transport Ferroviari i els projectes posats en marxa pels diversos governs de les comunitats autònomes han posat el nostre país en "peu d'obres" davant un termini que, generalitzant, situem en el 1992, sens perjudici que l'esforç inversor haurà de continuar en anys successius.

-L'any 1992 coincidiran tres fets transcendents de la darreria del segle XX: la celebració dels JJOO a Barcelona, l'Expo'92 a Sevilla i la plena integració d'Espanya al mercat únic europeu, horitzons singulars que ofereixen grans expectatives. Preocupa la durada de la dinàmica generada per tals esdeveniments. Com s'aprofitarà l'efecte inèrcia i quins altres objectius hi ha previstos per traspassar aquesta data i mantenir el bon estat del sector?

Posats en aquest horitzó, aconseguint els objectius fixats per a aquestes dates, recuperats pràcticament del desequilibri d'infraestructures que hi havia, la construcció té per endavant una tasca prolongada que consistirà en la realització de les infraestructures que seran necessàries per a la primera meitat del segle XXI. Aquesta tasca, que apareix com un objectiu remot o utòpic, evitaria allò que passà al nostre país en el passat: manca de programació adequada i oportuna, i realització de manera convulsa per sortir del pas de situacions límit. Programació a llarg termini i sentit de l'anticipació són signes d'aquesta modernització que desitgem.

El sector de la construcció sempre té una tasca per davant. Ara, els esdeveniments singulars de Barcelona i Sevilla el 1992.

També el Mercat Únic Europeu que provocarà un flux més gran

de mercaderies i uns moviments de persones més grans i més continuats, pujarà les vendes personals i generarà una demanda més qualificada d'equipaments socials, tant públics com privats. El nostre sector, tal com avui l'entendem en sentit ampli, ha d'atendre una gran part d'aquesta demanda.

Per la part que es refereix a la celebració dels Jocs Olímpics a Barcelona, crec que, al marge de la seva pròpia finalitat esportiva, aquesta ciutat i tot Catalunya es beneficiaran de les infraestructures i dels equipaments que s'estan fent i constituirà una avançada dins del conjunt nacional quant a obtencions d'utilitat social.

-Hi ha prou professionals qualificats per a cobrir la demanda de la construcció i per a afrontar la competència d'altres països?

Fa un moment ens referíem a la capacitat tecnològica del sector constructor espanyol, que no planteja diferències notables sobre la d'altres països, tant en matèria de projectes com en realitzacions d'obres i equips disponibles. D'una altra manera no s'hauria donat una resposta tan eficaç com la que les empreses espanyoles han donat davant el desafiament dels grans plans d'infraestructura.

Ara em planteja una qüestió fonamental que té sensibilitzat el sector: els recursos humans. La crisi econòmica va provocar una paralització tan radical i prolongada que originà una forta descapitalització humana tan de professional tècnic com d'oficis.

L'actual etapa de més gran activitat no ha estat precedida per un reequipament humà paral·lel a l'augment de treball. És imprescindible, si volem mantenir els alts estàndards de qualitat als quals les empreses espanyoles hem arribat, una recuperació de professionals i un desenvolupament de la formació professional tan en les escoles superiors com en les de grau mitjà. En aquest moment ho estem superant.

Activitats tradicionals del sector estan mecanitzades, els mètodes de gestió s'han posat al dia i és intens el procés de millora i normalització dels materials, tot això ens porta a necessitar mà d'obra més qualificada i millor capacitada. En això, les autoritats han de disposar tot el que calgui perquè sigui possible aconseguir-la. Les empreses col·laborem, en la mesura de les nostres forces, per millorar la formació de les noves promocions de treballadors de totes les escales dins el sector, i cal remarcar que el dinamisme actual de la construcció està atraient nous professionals.

Nogensmenys, una de les mesures, que amb totes les cauteles degudes hauria de preveure's, és l'ampliació del contracte d'inserció social en el sector, que n'ha estat exclòs.

-Tenint en compte la importància de l'encariment de les obres com a conseqüència de l'increment de costos que pateix el sector, crec que un dels objectius assumits per Seopan davant el Ministeri d'Economia i Hisenda de l'Estat és el replantejament de les fórmules de revisió contractuals. Què ens pot dir al respecte?

La regulació actual de revisions de preus ha de ser i pot ser reconsiderada. L'actual fórmula polinòmica per a l'avaluació dels costos està superada pels esdeveniments i es dona la circumstància, per exemple, que en el cas de l'estimació dels costos laborals, com més ha minvat la inflació més s'ha reduït el marge de maniobra existent i, com a conseqüència, quan el conveni col·lectiu supera la inflació nominal, no hi ha manera tècnica d'equilibrar aquest important factor dels costos de producció.

Crec que la realitat imposarà un canvi de sistema per a no penalitzar selectivament els constructors entre els molts sectors subministradors de béns i serveis de l'Administració.

-Es fan o hi ha previsions d'unificació de criteris d'actuació entre les diverses forces econòmiques

al sector del nostre àmbit? Quins objectius comuns hi ha entre Seopan, Ancop i la Cambra de Contractistes de Catalunya?

Com comentava fa un moment, el mercat imposa la seva lògica i a aquesta lògica ha donat resposta el sector amb el seu sistema peculiar d'actuacions conjuntes de les empreses. El sector de la construcció és un sector de síntesi i no sols entre productes i serveis que incorpora, sinó també d'empreses quan la situació ho requereix.

Aquest mateix clima és el que regeix en el sector en general i no existeixen entre nosaltres més tensions que les derivades d'una competència que continua essent molt dura.

Hi ha força organitzacions d'empreses del sector de la construcció i, més o menys totes persegueixen els mateixos objectius i ho fan amb una voluntat unitària rellevant.

Tant Seopan, com Ancop, com CNC, com les Cambres de Contractistes, cadascuna amb els seus perfils organitzatius propis, tracten de defensar els interessos d'un sector vital de l'economia espanyola que, quan marxa bé, irradia més que ningú, generació de riquesa.

-Quina és, ara per ara, la seva màxima aspiració en el sector de la construcció i com a president de Seopan?

Com a president de Seopan la màxima preocupació consisteix a mantenir la unitat del sector i a excitar el sector públic i el privat perquè no decaigui la nostra activitat i de retruc les activitats de tots aquells que depenen de nosaltres.

En qüestions més concretes, em preocupa molt el problema de la formació professional del qual deriva en bona part un altre focus d'interès per a mi, que és el de la seguretat física de molts treballadors.

J.G.B. □